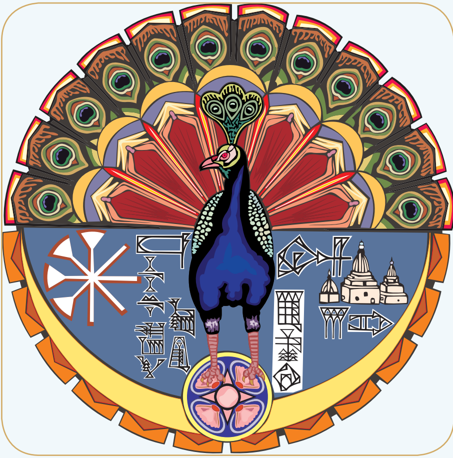
6. Yezidilik

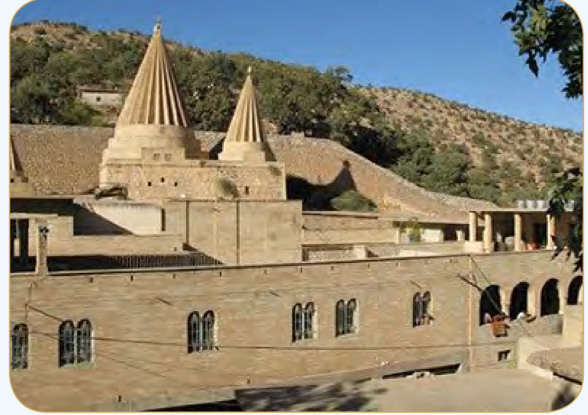

Melek Tâvus

Yezidilik daha çok Türkiye, Irak, Suriye ve İran'da görülen bir inanç sistemine denilir. Bu gruba Yezidi isminin verilmesinin arka planında; İran'ın Yezd şehrinden gelen köklerinin olması, Farsça'da "melek, tanrı" anlamında ized kelimesinin kullanılması, Tanrıya kulluk edenler anlamında ezidi, izidi denilmesi ile Emevi halifesi I. Yezid'e bağlılıkları şeklinde görüşler vardır. Grup, kendilerini Ezidi şeklinde isimlendirmektedir. Yezidiliğin asıl şekillenmeye başladığı dönem, 12. yüzyılda yaşamış Adî b. Müsafir zamanındadır.

5 Hahambaşılık hakkında geniş bilgi için bk. Hatice Doğan, Osmanlı Devleti'nde Hahambaşılık Müessesesi, s. 73-111; Ülkühan Olgun, Osmanlı Son Dönemi Yahudilik ve Hahambaşılık, s. 56-89; Kürşat Demirci, "Haham", Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, C 15, s. 134-135.

Yezidiliğin inançları genel olarak şu şekilde sıralanmaktadır:

1. Yezidi inancının merkezinde Tanrı ile O'nun yarattığı yedi melek ve onları idare eden Melek Tâvus bulunmaktadır.
2. Yezidiler Tanrı'yı, Hudâ diye isimlendirirler ve bu Tanrı, evreni bu melekler aracılığıyla yönetmektedir. Bu yedi melek, Azazil, Derdail, İsrafil, Mikail, Cebrail, Samuel ve Nurael'dir. Bu melekler sırasıyla Yezidi dinî önderleri olan Şeyh Adî, Şeyh Hasan, Şeyh Şemseddin, Şeyh Ebû Bekir, Şeyh Sâceddin, Şeyh Sadreddin ve Şeyh Fahreddin'de bedenleşmiştir.
3. Meleklerin içinde özellikle tâvus kuşu şeklinde resmedilen Melek Tâvus önemlidir. Yezidilere göre Adem yaratılınca Tanrı'ya olan bağlılığından dolayı Melek Tâvus, ona secde etmeyi reddedince isyan etmiş ve Tanrı'ya asi bir konuma düşmüştür. Ardından bu hususa o kadar üzülür ki gözlerinden akan yaşlar, cehennem ateşini söndürür. Tanrı onun bu samimiyetini görünce onu affeder ve dünyanın idaresini ona devreder.
4. Yezidiler, Mushaf-ı Reş (Kara Kitap) ve Kitabu'l-Cilve (Vahiy Kitabı) isimli kutsal kitaplara sahiptir.
5. Yezidiler, özellikle sabah ve akşam vakitlerinde ayin yaparlar. Bu vakitlerde güneşe dönerek şöyle bir dua ederler: "Ey şems! Bizi bedbahtlığa ve düşmanlığa karşı koru. Ey Rab! Milletine lütufkâr ol, onu müreffeh kıl, neslimizi koru. Şahidimiz Melek Tâvus'un ismidir".
6. Yezidilerin özel bir mabedleri yoktur, bir Ezidi için evliya mezarları, dağlar, pınar kenarları ayin yerleridir. Aralık ayının ilk pazartesi gününden başlamak üzere üç gün ve 18 Şubat'taki Hızır-İlyas bayramından önce üç gün olmak üzere yılda iki kez oruç tutarlar. Hac için Adî b. Müsafir'in türbesi 15-20 Eylül tarihleri arasında ziyaret edilir.

Şeyh Adî b. Müsafir'in Türbesi (Laleş, Irak)

7. Yezidilik'te fasulye, marul (peygamber ismine benzediği için), bakla, lahana gibi sebzelerle, balık (Hz. Yunus'u sakladığı için saygısızlık olmasın diye), geyik, domuz ve horoz eti yemek haramdır. Melek Tâvus'un rengi olan mavi renkli elbise giymek de yasaktır. Bıyık kesmek günahtır. Yılan, akrep, boğa gibi hayvanlar kutsal sayılır. Şeytan, mel'un, lânet gibi kelimeler Melek Tâvus'u ima ettiği düşüncesiyle telaffuz edilmez. Beyaz, siyah, kırmızı, yeşil ve kahverengi gibi renkler kutsal kabul edildiğinden daha çok bu renklerde elbiseler giyilir.[6]

Günümüzde yaklaşık 750 bin civarında Yezidiliğe mensup kişinin olduğu tahmin edilmektedir. Türkiye'de Siirt, Batman, Mardin, Urfa ve Diyarbakır'da Yezidiliğe mensup 50.000 civarında insan bulunmaktadır.

6 Yezidiliğin tarih ve inançları hakkında geniş bilgi için bk.: Ahmet Taşğın, "Yezidiyye", Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, C 43, s. 525-527.